

11. Hukuk Dairesi 2023/5228 E. , 2023/6468 K.

•

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ : İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi
BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ HUKUK DAİRELERİNİN
KESİN NİTELİKTEKİ KARARLARI ARASINDAKİ
UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ

I. BAŞVURU

İstanbul 20. Asliye Ticaret Mahkemesinin 14.07.2023 tarih 2023/736 muhabere sayılı, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan 3. kişi tarafından açılan borçlu olmadığının tespiti (menfi tespit) istemli davaya bakma hususunda görevli mahkemenin; tarafların tacir olmasının veya temel ilişkinin ticari nitelikte bulunmasının veyahut borcun temelini oluşturan senedin kambiyo senedi niteliğinde olmasının mahkemenin görevini belirlemede etkisinin bulunmadığını ve davaya bakma hususunda görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olduğunu belirten İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8, 9, 16 ve 44. Hukuk Dairelerinin kesin nitelikteki kararları ile tarafların tacir, işin de ticari işletmeye ilişkin bulunduğu ya da borcun kambiyo senedinden kaynaklandığı durumlarda davaya bakma hususunda görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olacağı yönündeki 37. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararı arasında farklılık bulunduğu gerekçesiyle uyuşmazlığın giderilmesi için İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kuruluna başvurmuştur.

II. İSTANBUL BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ HUKUK DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULUNUN KARARI

Talep üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Daireleri Başkanlar Kurulunca 2023/35 uyuşmazlığın giderilmesi sayılı gündemle ilgili 08.09.2023 tarihinde yapılan toplantıda, 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan 3. kişi tarafından açılan borçlu olmadığının tespiti davasına bakma hususunda görevli mahkemenin; davanın tarafları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaması ve uyuşmazlığın takip hukukundan kaynaklanması nedeniyle genel mahkemeler (Asliye Hukuk Mahkemesi) olduğu, tarafların tacir olmasının veya temel ilişkinin ticari nitelikte bulunmasının veyahut borcun temelini oluşturan senedin kambiyo senedi niteliğinde olmasının mahkemenin görevinin belirlenmesinde bir etkisinin bulunmadığının (Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 12.04.2016 tarihli ve 2016/3568 E., 2016/6425 K. sayılı, 26.02.2016 tarihli ve 2015/15365 E., 2016/3253 K. sayılı kararı) benimsendiği belirtilerek kararlar arasındaki çelişkinin giderilmesi için dosyanın Yargıtay 11. Hukuk Dairesine gönderilmesine oyçokluğu ile karar verilmiştir.

III. UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ İSTEMİNE KONU KESİN NİTELİKTEKİ KARARLAR VE GEREKÇELERİ

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 24.04.2019 tarihli ve 2017/1863 E., 2019/814 K. sayılı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin ve 13.02.2023 tarihli ve 2023/273 E., 2023/212 K. sayılı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 16. Hukuk Dairesinin 03.02.2022 tarihli ve 2021/2171 E., 2022/168 K. sayılı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 44. Hukuk Dairesinin 06.01.2022 tarihli ve 2022/35 E., 2022/16 K. sayılı kesin nitelikteki kararlarında 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan 3. kişi tarafından açılan borçlu olmadığının tespiti (menfi tespit) istemli davaya bakma hususunda görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olduğuna karar verildiği anlaşılmıştır.

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 37. Hukuk Dairesinin 22.05.2023 tarihli ve 2022/3002 E., 2023/1433 K. sayılı kesin nitelikteki kararında anılan Kanun maddesine istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan 3. kişi tarafından açılan borçlu olmadığının tespiti davasına bakma hususunda görevli mahkemenin, tarafların tacir ve işin de ticari iş niteliğinde olması nedeniyle Asliye Ticaret Mahkemesi olduğu yönünde karar verildiği görülmüştür.

IV. UYUŞMAZLIK VE UYUŞMAZLIKLA İLGİLİ KAVRAM, KURUM VE YASAL DÜZENLEMELER

UYUŞMAZLIK

2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan 3. kişi tarafından açılan borçlu olmadığının tespiti davasında, tarafların tacir ve temel ilişkinin ticari nitelikte bulunduğu ya da borcun kambiyo senedinden kaynaklandığı durumlarda görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi mi yoksa Asliye Hukuk Mahkemesi mi olduğu hususuna ilişkindir.

UYUŞMAZLIKLA İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında "...Üçüncü şahıs, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz etmezse, mal yedinde veya borç zimmetinde sayılır ve kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine süresinde itiraz etmediği, bu nedenle de malın yedinde veya borcun zimmetinde sayıldığı ikinci bir ihbarname ile bildirilir. Bu ikinci ihbarnamede ayrıca, üçüncü şahsın ihbarnamenin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ikinci fıkra da belirtilen sebeplerle itirazda bulunması, itirazda bulunmadığı takdirde zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmesi istenir. İkinci ihbarnameye süresi içinde itiraz etmeyen ve zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemeyen veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmeyen üçüncü şahsa onbeş gün içinde parayı icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı teslim etmesi yahut bu süre içinde menfi tespit davası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye veya yedinde sayılan malı teslim etmeye zorlanacağı bildirilir. Bu bildirim alan üçüncü şahıs, icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde süresi içinde menfi tespit davası açtığına dair belgeyi bildirim yapıldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde ilgili icra dairesine teslim ettiği takdirde, hakkında yürütülen cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu süre içinde 106 ncı maddede belirtilen süreler işlemez. Bu davada üçüncü şahıs, takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmeye mecburdur. Üçüncü şahıs açtığı bu davayı kaybederse, mahkemece, dava konusu şeyin yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere bir tazminata mahkûm edilir. Bu fıkra ya göre açılacak menfi tespit davaları maktu harca tabidir.." hükmüne yer verilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 1 inci maddesinde; Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar, kamu düzenindendir hükmü, Asliye hukuk mahkemelerinin görevi başlıklı 2 nci maddesinde Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir" hükmü düzenlenmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (6102 sayılı Kanun) "Ticari davalar, çekişmesiz yargı işleri ve delilleri" başlıklı 4 üncü maddesinde her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işleri ile tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın; 6102 sayılı Kanun'da, sayılan diğer Kanun ve düzenlemelerde öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ve çekişmesiz yargı işlerinin ticari dava ve ticari nitelikte çekişmesiz yargı işi sayılacağı öngörülmüştür.

Ticari davalar ve çekişmesiz yargı işlerinin görüleceği mahkemeler başlıklı 5 inci maddesinde ise "Aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesi tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerine bakmakla görevlidir. Bir yerde asliye ticaret mahkemesi varsa, asliye hukuk mahkemesinin görevi içinde bulunan ve 4 üncü madde hükmünce ticari sayılan davalarla özel hükümler uyarınca ticaret mahkemesinde görülecek diğer işlere asliye ticaret mahkemesinde bakılır. Bir yerde ticaret davalarına bakan birden çok asliye ticaret mahkemesi varsa, iş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, asliye ticaret mahkemelerinden biri veya birkaçı münhasıran bu Kanundan ve diğer kanunlardan doğan deniz ticaretine ve deniz sigortalarına ilişkin hukuk davalarına bakmakla görevlendirilebilir. Asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi ve diğer hukuk mahkemeleri arasındaki ilişki görev ilişkisi olup, bu durumda göreve ilişkin usul hükümleri uygulanır." hükmü düzenlenmiştir.

V. GEREKÇE

Takip hukukunda, borçlunun kendi elindeki alacakları yanında üçüncü kişilerde bulunan mal ve alacakları da haczedilebilir. Borçlunun üçüncü kişilerdeki bir kıymetli evraka bağlı olmayan maaş ve ücretler dışındaki

alacakları 2004 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre menkul hükmünde olduğundan menkul haczine ilişkin usule göre de haczedilebilir. Alacaklının, borçlunun üçüncü kişideki alacağının haczi talebi üzerine icra müdürü alacağı haczedip, icra tutanağına geçirip üçüncü kişiye bildirir. Böylece borçlunun üçüncü kişideki alacağı haczedilmiş olur. 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinde öngörülen usule göre üçüncü kişiye haciz ihbarnamesi gönderilmesi üçüncü kişideki borçlunun alacağının borçluya ödenmesini önleyen bir muhafaza tedbiridir.

Takibin kesinleşmesi üzerine ve alacaklının talebi ile icra müdürü borçlunun üçüncü kişideki alacağının haczine karar vererek haciz tutanağı düzenler. İcra müdürü 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinde öngörülen süreci işleterek birinci ve ikinci haciz ihbarnamelerini düzenler.

Üçüncü kişi, ikinci haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde bu ihbarnameye itiraz edebilir. Tebliğinden itibaren yedi gün içinde ikinci haciz ihbarnamesine itiraz etmez ise borcun üçüncü kişi zimmetinde sayılması kesinleşir. Üçüncü kişi yedi gün içinde ikinci haciz ihbarnamesine itiraz etmemesi nedeniyle zimmetinde sayılması kesinleşen borcu, icra dairesine ödemez ise icra dairesi alacaklının talebi ile üçüncü kişiye üçüncü haciz ihbarnamesi gönderir. Üçüncü haciz ihbarnamesi ile üçüncü kişiye ikinci haciz ihbarnamesine de yedi gün içinde itiraz etmediği için zimmetinde sayılması kesinleşen, borcu (parayı) (üçüncü haciz ihbarnamesinin tebliğinden itibaren) onbeş gün içinde icra dairesinin banka hesabına ödemesi veya aynı onbeş gün içinde takip alacaklısı aleyhine menfi tespit davası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye zorlanacağı bildirilir.

Bu kapsamda üçüncü kişi tarafından açılacak menfi tespit davası, takip alacaklısına karşı açılır. Uygulamada söz konusu menfi tespit davasında, takip borçlusunun da davalı olarak gösterdiği de olmaktadır. Menfi tespit davası yalnızca takip alacaklısına karşı açılmışsa takip alacaklısı bu davayı takip borçlusuna ihbar edebilir. Takip borçlusunun menfi tespit davasına feri müdahalede bulunması da mümkündür.

Üçüncü kişi tarafından açılacak menfi tespit davasının konusu, takip borçlusunun kendisinde hiç ya da haczedilen miktarda alacağının bulunmadığı, yani takip borçlusuna borcunun olmadığı, malın yedinde bulunmadığı, haciz ihbarnamesi tebliğinden önce ödendiği veya borcun sona erdiğine ilişkin iddiadır. Takip alacaklısı, takip borçlusu ile üçüncü kişi arasındaki ilişkiye yabancı olduğu gibi üçüncü kişi de takip alacaklısı ile takip borçlusu arasındaki ilişkiye yabancısıdır.

2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca açılan menfi tespit davasında görevli mahkeme belirlenirken 6100 sayılı Kanun'un göreve ilişkin hükümlerine bakmak gerekir. 2004 sayılı Kanun'unda söz konusu dava bakımından görev yönünden özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle genel kurallara göre görevli mahkemenin belirlenmesi gerekmektedir. 6100 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinde dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkemenin, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesi olduğu, bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesinin diğer dava ve işler bakımından da görevli olduğu kabul edilmiştir.

6102 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde ticari davalar ve çekişmesiz yargı işleri düzenlenmiş, 5 inci maddesinde de ticari davalar ve ticari nitelikteki çekişmesiz işlerin aksine hüküm bulunmadıkça, dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın asliye ticaret mahkemesinde görüleceği hükme bağlanmıştır.

Uyuşmazlıkların çözümünde asıl olan bir davanın genel mahkemelerde görülmesidir. Özel mahkemede görüleceğine dair açık bir kanuni düzenleme bulunmayan her davanın, genel mahkemelerde görülmesi esastır. 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi nedeniyle ihbarnameye muhatap olan üçüncü kişi tarafından açılan menfi tespit davasında görevli mahkeme konusunda Kanun'da özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna göre davanın tarafları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaması ve uyuşmazlığın takip hukukundan kaynaklanması nedeniyle görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olduğu, tarafların tacir olmasının veya temel ilişkinin ticari nitelikte bulunmasının veyahut borcun temelini oluşturan senedin kambiyo senedi niteliğinde olmasının mahkemenin görevinin belirlenmesinde bir etkisinin bulunmadığının kabulü ile Bölge Adliye Mahkemeleri arasındaki uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine karar vermek gerekmiştir.

VI. SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle;

2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına istinaden gönderilen haciz ihbarnamesi

nedeniyle ihbarnameye muhatap olan üçüncü kişi tarafından açılan menfi tespit davasında görevli mahkemenin; davanın tarafları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaması ve uyuşmazlığın takip hukukundan kaynaklanması nedeniyle Asliye Hukuk Mahkemesi olduğuna, tarafların tacir olmasının veya temel ilişkinin ticari nitelikte bulunmasının veyahut borcun temelini oluşturan senedin kambiyo senedi niteliğinde olmasının mahkemenin görevinin belirlenmesinde bir etkisinin bulunmadığına, yukarıda belirtilen Bölge Adliye Mahkemeleri arasındaki uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine, 06.11.2023 tarihinde 5235 sayılı Kanun'un 35 inci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince oybirliğiyle kesin olarak karar verildi.